

FERHAT ÜNLÜ**'Hısım' diplomat, 'hasım' istihbaratçı**

Vaktiyle İngiliz gizli servisinin 'süpermanvari' hayali ajanı [James Bond](#)'u oynayan Roger Moore'un soy adaşı olan [Richard Moore](#), İngiliz [Dış İstihbarat Servisi MI6](#)'ın (Diğer adıyla SIS-Secret Intelligence Service) başına atandı.

Richard Moore'un, 2014-2017 gibi Türk siyasal, istihbari ve diplomatik tarihinin kritik bir evresinde [Birleşik Krallık](#)'ın [Ankara Büyükelçisi](#) olarak görev yaptığını sağır sultan bile biliyor. Hatta Moore'un Türkçe'yi, Anglosaksonlar'ın deyişle 'advanced' (ileri) seviyede konuştuğunu, Twitter'da Y ve Z kuşağına sempatik gelecek nüktedan söylemleriyle ve Beşiktaşlılığı ile gençlerin de hafızasında yer etmiş bir diplomat olduğuna da...

[Fransa](#)'nın eski [Ankara](#) Büyükelçisi Bernard Émié'nin Fransız Dış İstihbarat Teşkilatı DGSE'nin başına 2017 yılında atanmasından daha ilginç bir sürpriz oldu bu. Émié'nin DGSE'nin başına geçmesinden sonra Fransızların Suriye ve Libya sahası şöyle dursun [İstanbul](#)'da bile [Türkiye](#) aleyhine istihbarat faaliyeti yürüttüğüne, bu maksatla mikro istihbarat hücreleri kurduğuna şahit olduk.

Tabii Fransa'nın, Türkiye aleyhine faaliyetlerinde Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un haddi aşan tarz-ı siyasetinin de etkisi var. Ancak istihbarat teşkilatı başkanlarından beklenen şey, ülkelerinin siyasi yöneticilerini; kısa, orta ve uzun vadede ilgili ülkeyle ilişkileri bozacak diplomatik agresifliklerden uzak tutmaya ikna etmektir. Umarız Richard Moore bunu başarır. Zira imamlardan örgütün finansörlerine İngiltere'de Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) pek çok önemli ismi barınıyor.

RUSYA VE ÇİN'E ODAKLANACAK

İngiliz medyasında çıkan haberlere bakılırsa Richard Moore'un odaklanacağı iki ülke Rusya ve Çin olacak. Ruslarla İngilizler arasında Litvinenko ve Skripal'ın zehirlenme hadiselerinde şahit olduğu üzere kıyasıya bir istihbari rekabet var. Bu, kuvvetle muhtemel artarak devam edecektir. Çin ise, ABD açısından olduğu gibi İngiltere açısından da bir ekonomik tehdit olduğu için Moore'un karşı faaliyet yürütmeye çalışacağı ülkelerden biri olacak.

Rusya demişken... Kremlin Sözcüsü Dmitri Peskov'un, yolu Türkiye'den geçmiş diplomatlardan biri olduğunu hatırlayalım. Peskov, 1990 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) Ankara Büyükelçiliği'nde idari asistan olarak çalıştı. 1996'da da yine Rusya'nın Ankara Büyükelçiliği'nde başkâtip olarak görev yaptı. Peskov, 2015'teki uçak krizi döneminde arabulucu siyaset izleyen Ruslar'dan biriydi.

SON DAĞIÇ Öyle ki, kızı Liza Peskova bile "Rusya gibi Türkiye de vatanım. Kimse bizi düşman etmeye çalışmasın"

demişti.

ERDOĞAN DÖNEMİNDEKİ İSTİHBARAT DEVRİMİ

Peskov gibi Richard Moore da Türkiye'yi yakından tanıyan bir diplomat. Bu nedenle ülkemizin özellikle son on yılda Cumhurbaşkanı [Recep Tayyip Erdoğan](#)'ın liderliğinde nasıl bir 'istihbarat devrimi' yaşadığının farkındalar. Osmanlı döneminden bu yana bu topraklarda epey operasyon yürütmüş İngilizler'in, bu büyük değişimi gözlemleyebilecek kadar stratejik istihbarat konusunda tecrübeli oldukları izahtan varestedir.

İngilizler, Moore'un gönderdiği raporlarla Türkiye'deki bu istihbarat atılımına yakından şahitlik ettiler. Richard Moore, daha önceden de Türkiye'de çalışmış bir isim, ama son görev dönemi çok daha önemli. (Ocak 2014-Aralık 2017.) Bu süreç; malumunuz olduğu üzere devletin FETÖ'ye karşı savaş başlattığı ve FETÖ'nün Temmuz 2016'da darbe ve iç işgal harekâtına kalkıştığı tarihleri kapsıyor. Moore, 23 Temmuz 2017'de yaptığı açıklamada 15 Temmuz darbe girişiminin arkasında 'Gülen Hareketi'nin olduğunu söylemişti. Eski Büyükelçi, her ne kadar FETÖ'yü 'terörist örgüt' olarak tanımadıklarını söylese de darbe teşebbüsünün arkasında FETÖ'nün olduğunu kabul etmişti.

İstihbarat, arka kapı diplomasisinde çok önemli bir unsur. Richard Moore'un İngiliz istihbaratının başına atanmasının en önemli sebeplerinden biri, belki de birincisi bu. Son atamayla birlikte şöyle bir tablo oluştu: Hali hazırda dünyanın üç önemli gizli servisinin (CIA, MI6 ve DGSE) başında Türkiye'yi yakından tanıyan, hatta Türkçe bilen (Haspel hariç) isimler var.

Soğuk Savaş döneminde gizli servislerin patronluğuna askeri uzmanların getirilmesi yönünde bir eğilim vardı. Türkiye'de de ordunun siyaset ve bürokrasi üzerindeki hegemonyasından ötürü Milli İstihbarat Teşkilatı'nın başına da generaller

atanıyordu.

Türkiye, bu zinciri 1992 yılında Sönmez Köksal'ın MİT Müsteşarlığı'na getirilmesiyle kırdı. Buradan bakıldığında diplomat kökenli birini istihbaratın başına atama konusunda Türkiye en atik davranan ülkelerden biri oldu.

Ama MİT, yalnızca istihbarat diplomasisi alanında değil, casusluğa karşı koyma, sınırlarımız dışında operasyon yürütme ve siber istihbarat alanlarında da asıl atılımını 2010 yılından sonra yaptı.

140 YILLIK EVRİMİN SON HALKASI

Daha geriden alırsak... Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açılışını yaptığı MİT İstanbul Bölge Başkanlığı'nın yeni binasının inşaatı, aslında 140 yıllık bir istihbarat evrimi sürecinin son halkası. Bina, bugüne dek Yıldız Serencebey'de yerleşti. Çünkü 1880'de kurulan MİT'in atası Yıldız İstihbarat Teşkilatı (YİT) burada kurulmuştu.

II. Abdülhamid tarafından kurulan YİT, tarihimizin, Batılılaşma etkisinden uzak ilk istihbarat teşkilatıydı. Bununla birlikte dönemin koşulları gereği içe dönük, defansif bir yapıya sahipti. Zaten 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra lağvedildi.

Ardından I. Dünya Savaşı koşullarında kurulan Teşkilat-ı Mahsusa, savaşın doğası gereği ofansif, operasyonel bir konseptle faaliyet gösterdi. Bu örgüt, o kadar dışa dönüktü ki, sonradan kurulan CIA'e bile ilham verdi. Derken Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet'in ilanından sonra 1926'da Milli Emniyet

Hizmetleri Riyaseti'ni (bugünkü MİT) kurdu. MEH'in adı 22 Temmuz 1965'te MİT olarak değişti. MİT, yaklaşık 50 yıl NATO ve ABD'nin fazlasıyla nüfuz ettiği, 'ithal istihbarat'la yetinen bir kurum olarak faaliyet göstermek zorunda kaldı.

Türkiye'nin özellikle 10 yıldır yükselen istihbarat ihtiyaçları, MİT'e yapılan yatırımları artırdı. 2014'te çıkan yeni yasa ile 140 senedir -savaş yılları hariç- ilk kez 'dışa dönük' istihbarat politikaları izlenmeye başlandı. 2016'daki FETÖ kalkışmasının bir sebebi de budur.

Türk İstihbarat teşkilatının Ankara'daki 'Kale'sine taşınmasından sonra İstanbul'daki binasından yeni 'Kale'ye taşınması da önemli bir viraj. Zira İstanbul, illa Türkiye karşıtı faaliyetler için değil, ama üçüncü ülkelerin birbirlerine karşı istihbarat faaliyetleri açısından kritik bir köprü. Soğuk Savaş'ta da öyleydi, bugün de öyle.

Bu anlamda Türk istihbaratının kaleleri, fiziki varlığı ile kelimenin yalnızca literal manasıyla değil, teknik anlamıyla da HUMINT (insana dayalı istihbarat) ve SIGINT'ın (Sinyal İstihbaratı) önemli bir üssü olmaya aday. Cumhuriyet'in 100. yılına yaklaşırken Türkiye'nin yeniden sahaya inmesinin zorunlu bir sonucu bu. İstihbarat, zamanımızda çok önemli bir milli güç parametresi. 'Daha güçlü' olmak için bu tür başlangıçlar elzem.

CIA BAŞKANI'NIN YOLU DA ANKARA'DAN GEÇTİ

Yabancı servisler on yıl öncesine kadar bunu bizden iyi biliyorlardı. CIA, bu servislerin başında geliyordu. Şimdiki CIA Başkanı Gina Haspel'in de tıpkı Moore gibi ülkemizde bir süre görev yaptığı biliniyor. Haspel, Türkiye'ye son olarak Cemal Kaşıkçı cinayetinden sonra gelmiş ve vahşeti gözler önüne seren ses kayıtlarını epey etkilenerek dinledikten sonra Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı Hakan Fidan'ı tebrik etmişti.

Haspel -işkence mazisine rağmen- cinayetin ses kayıtlarını Ankara'daki eski MİT karargâhında dinlerken 'duygulanmıştı'. Haspel, 23 Ekim 2018'de kalabalık bir ekiple Ankara'ya geldi. CIA Başkanı, dinlediği kayıtlardan çok etkilendi ve Hakan Fidan'a dönerek, "Her kim elde ettiyse bu kanıtlara ulaşmak çok önemli bir istihbarat operasyonu. Dünyada istihbarat tarihinde bir ya da iki kez görülecek türden bir başarı. Sizi tebrik ederim" dedi.

1 Ekim 1956 doğumlu Gina Haspel Amerikan Merkezi Haber Alma Teşkilatı'nın ilk kadın başkanı. 'Sert sorgulama' teknikleriyle bilinen bir kontr-espiyonaj uzmanı. 2017'de CIA Başkan Yardımcısı oldu ve bir yıl sonra Donald Trump'ın isteğiyle kurumun başına getirildi.

Haspel, CIA'e Ocak 1985'te raportör olarak girdi. Çeşitli bölgelerde istasyon şefi olarak görev yaptı. İlk görev yerleri 1987-89 yılları arasında Etiyopya ve Türkiye idi. 1996-98 yılları arasında CIA'in Bakü İstasyon Şefliği'ni yaptı. 2001-2003 yılları arasında CIA'in Kontr-Terör Merkezi'ni yönetti. (Haspel hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: 18 Mart 2018'de bu köşede yayınlanan 'CIA'in ilk kadın patronu: Gina Haspel' başlıklı yazı: <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/pazar/ferhat-unlu/2018/03/18/ciain-ilk-kadin-patronu-gina-haspel>)

İNGİLİZLER'İN İÇİNDEKİ İRLANDALI!

Tekrar Richard Moore'a dönelim... Moore, sonbaharda yaklaşık altı yıldır MI6 başkanlığını yürüten Alex Younger'ın yerini alacak. Younger, halefinin 'mükemmel bir seçim olduğunu' söyledi ve Moore'u 'sakin, angaje, düşünceli ve cesur' diyerek övdü.

2018'de (Alex Younger döneminde) MI6 tarafından elemanlaştırılan eski Rus casus Sergey Skripal'ın Rusça'da 'yeni gelen' anlamında kullanılan 'Noviçok' adlı bir sinir gazıyla zehirlenmesi olayı hafızalarda. (Bu konunun ayrıntıları için bkz: <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/pazar/ferhat-unlu/2018/04/08/gizemli-gizli-servis-suikastlari>)

Reuters'in haber-analizine göre Richard Moore da Rusya ve Çin'den gelen hasmane casusluk faaliyetlerine karşı savunma stratejisine öncelik verecek. Bu hasmane davranışların özellikle siber casusluk alanlarında yoğunlaştığı biliniyor. İngiltere'nin prestijli gazetelerinden Guardian da, "Yeni istihbarat şefi, MI6'nin odağını yeniden Çin ve Rusya gibi düşman devletlere yöneltme baskısı altında olduğu bir dönemde göreve geldi" diye yazdı.

Aslen İrlandalı olan Richard Moore (Birleşik Krallık'ın içindeki bir 'İrlandalı' ama İngiliz gibi davrandığı muhakkak) Libya doğumlu. Zira babası orada görev yapıyordu. Daha önce MI6'te ulusal güvenlik danışmanlığı yapan Moore kariyeri boyunca, Vietnam, Türkiye, Pakistan ve Malezya'da çalıştı.

Tıpkı Moore gibi diplomat olan ve 2009-2014 yılları arasında MI6'nin başkanlığını yapan John Sawers, Moore için, "Richard'ı yıllardır tanırım. Moore, istihbaratın nasıl üretildiğini ve ulusal güvenliğin korunması amacıyla nasıl kullanıldığını bilir" dedi. BBC'de yer alan bir habere göre Richard Moore 1987 yılında MI6'e girdi. İlk görev yeri de İngiltere'nin Ankara Büyükelçiliği idi. (<https://www.bbc.com/news/uk-53582938>)

Moore, atama kararından sonra "Servisime geri dönmem ve liderlik etmem istendiği için memnuniyet ve onur duydum. SIS, MI5 (İç İstihbarat Servisi) ve GCHQ (Elektronik İstihbarat Teşkilatı) ile birlikte İngiliz halkının güvenliğini temin etmede ve Birleşik Krallık'ın deniz aşırı çıkarlarını desteklemede hayati rol oynuyor. Cesur ve adanmış SIS ekibiyle yeniden çalışmayı ipe çekiyorum" dedi. Bu söylemle 'yuvaya döndüğünü' kendi de ikrar etmiş oldu.

Tam adıyla Richard Peter Moore, 9 Mayıs 1963 Trablus doğumlu. John Robert Moore ve Patricia Moore'un oğlu olarak doğdu. Ailesi İrlanda kökenli. Richard Moore, genetik bir rahatsızlıktan dolayı görme engelli olan Maggie Moore ile 1985'ten beri evli. Çiftin bir oğlu ve İstanbul doğumlu bir kızı var.

Moore, lisans eğitimini Oxford Üniversitesi'nde felsefe, politika ve ekonomi dallarında yaptı. Lisansüstü eğitimini Harvard Üniversitesi'nde tamamladı.

1988'de Vietnam'da, 1990-1992 arası Türkiye'de, 1992-95 arası İran'da, 1995-98 arası Pakistan'da ve 2001-2005 arası Malezya'da görev yaptı. 2005-2008 yılları arasında İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nda (FCO) Ortadoğu Direktör Vekili olarak çalıştı.

Richard Moore, Türkiye'de iken 'Y ve Z kuşağını etkilemek için' Twitter'ı neredeyse bir troll gibi kullanıyordu. Daha doğrusu sempatik tweetler atıyordu. Ağırlıklı olarak Türkçe tweetler atan Moore, bir takipçisinin "Türkiye üzerinde oyunlar oynuyor musunuz?" sorusuna da "Golf oynuyorum, Belek üzerinde" diye ironik bir cevap vermişti. Moore, İngiliz basınında Twitter hesabı olan ilk MI6 Başkanı olarak lanse ediliyor, ama o hesabı muhtemelen kapatır. Tamamen kapatmasa bile yeni tweet atmaz. Atsa dahi istihbari sırları deşifre etmeyeceği izahattan vareste.

FRANSA'NIN TÜRKİYE ALEYHİNE FAALİYETLERİ

Yolu Türkiye'den geçmiş bir diğer gizli servis patronu Fransız diplomat Bernard Émié.

6 Eylül 1958 doğumlu Émié 1983'te Dışişleri Bakanlığı'nda kâtip unvanı ile mesleğe başladı. 1998-2002 yılları arasında Ürdün Büyükelçiliği, 2002-2004 arasında Dışişleri Bakanlığı Kuzey Afrika ve Ortadoğu Genel Müdürlüğü ve 2004-2007 yılları arasında Lübnan Büyükelçiliği yaptı. 2007-2011 arasında Fransa'nın Ankara Büyükelçisi oldu. 2011-2017 arasında Londra ve Cezayir Büyükelçilikleri yaptı. Sonra da Fransız Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü DGSE'nin başına atandı.

Bernard Émié, eski Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Türkiye'nin AB sürecine olan muhalefeti nedeniyle iki ülke arasındaki ilişkilerin gergin olduğu bir dönemde Türkiye'de elçilik yaptı. Gerçi gizli servis patronluğu da, yine Türkiye karşıtı çizgisi ile bilinen Emmanuel Macron'un cumhurbaşkanlığı dönemine denk geldi. Émié'nin bu göreve gelişinden sonra Fransa'nın Türkiye karşıtı istihbarat faaliyetleri arttı.

SABAH'ın nisan ayında ortaya çıkardığı casusluk skandalı bunun bir kanıtı. Fransız gizli servisi için istihbarat toplayıp Fransa'nın İstanbul Başkonsolosluğu'na veren 4 kişilik hücre çökertildiğini SABAH duyurmuştu.

İstihbarat hücrelerinin bilgi topladığı dernekler arasında KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği), FETÖ'nün 2014'te Batı'ya şirin görünmek için operasyon düzenlediği STK'lardan olan KİSEM (Küresel İnsani Yardım ve Siyasi Eğitim Merkezi), Sadaka Taşı ve 2015'te sol terör örgütü MLKP'nin bombalı saldırı düzenlediği Öncü Nesil Derneği bulunuyordu. Casusluk hücrelerinin üyesi olan dört Türk vatandaşı TCK'nın 328. maddesi doğrultusunda yabancı devlet yararına, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının veya ülkemizde yaşayanların zararına olacak şekilde siyasi ve askeri casusluk faaliyetinde buldukları gerekçesiyle yargılanıyorlar.

BOND İMGESİNİ AŞACAK MI!

Tekrar Moore'a dönüp yazıyı toparlayalım: Richard Moore'un selefi Alex Younger, 2017'de MI6'in yeni işe alımları konusunda yaptığı açıklamada hayali İngiliz ajanı James Bond'u kast ederek, "Bond, rakiplerimizin, her çalının ardında bir ajanımız olduğunu ya da gerçekte olduğumuzdan 10 bin kat daha büyük olduğumuzu düşünmelerini sağlıyor. Ama bu Bond şeyini (imgesini) aşmalıyız" demişti.

Bond'u oynayan en iyi iki aktörden biri olarak nitelendirilen Roger Moore da (Diğeri Sean Connery) yazının ilk cümlesinde belirttiğimiz gibi Richard Moore'un soy adaşydı. 14 Ekim 1927 doğumlu aktör Roger Moore, 1973-1985 arasında yedi filmde James Bond rolünü oynadı.

MI6'in yeni patronu Richard Moore, Twitter'de gördüğümüz o klasik nüktedanlığı ile James Bond'un kendini tanıtırken yaptığı gibi "Moore" diyecek belki. "Ama Roger değil, Richard Moore..."

Yine 15 bin vuruşu aştık. Artık toparlayalım: Richard Moore'un Türkiye'yi yakından tanıyan ve FETÖ'nün de 15 Temmuz darbesinin arkasında olduğunu ikrar etmiş bir eski diplomat olarak Ankara'nın tepkisini çekecek istihbarat politikalarından uzak durmasını beklemek yersiz olmaz. Bununla birlikte istihbarat,

doğası gereği çıkar odaklı bir iş olduğu için sırf 'Beşiktaşlı' diye Moore'un Türkiye'ye dostane davranacağına inanmak da safdillik olur.

Ülke olarak, Richard Moore'un istihbarat stratejisini önümüzdeki bir yıl içinde gözlemleyeceğiz. Burada 'hısım' gibi davranıyordu, orada bize 'hısmılık' yapmasını beklemiyoruz. Hatta artık gizli servis patronu olduğuna göre Türkiye'nin istihbari anlamda 'hasmı' ya da en azından rakibidir.

Yasal Uyarı: *Yayınlanan köşe yazısı/haber tüm hakları Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Kaynak gösterilse veya habere aktif link verilse dahi köşe yazısı/haber tamamı ya da bir bölümü kesinlikle kullanılamaz.*

Ayrıntılar için lütfen tıklayın.

YAZARIN ÖNCEKİ YAZILARI

Tüm Yazıları >

- > **Yahya Kemal'in gözünden Ayasofya (26.7.2020)**
- > **'Eski Ayasofya Müzesi'nin gizli tarihi (19.7.2020)**
- > **Havai fişegin tarihçesi (12.7.2020)**

SABAH

SABAH